

Programmering av inbyggda system 2013/2014

Assemblerprogrammering för HCS12

Ur innehållet:

- Assemblatorn, assemblerspråk

- Ordlängder och datatyper

- Tilldelningar, binära operationer

- Registerspill, permanenta och tillfälliga variabler

- Programkonstruktioner i assemblerspråk

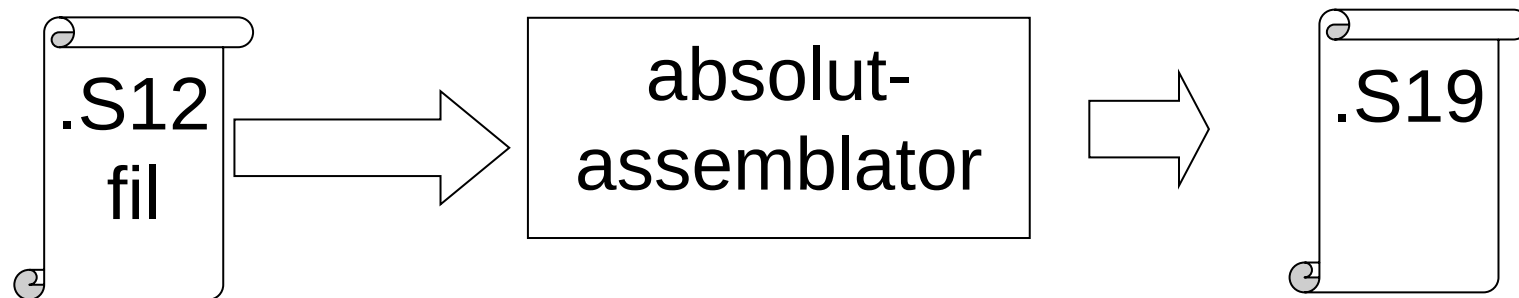
- Subrutiners parametrar och returvärden

- Kodningsexempel och exekveringstidsanalys

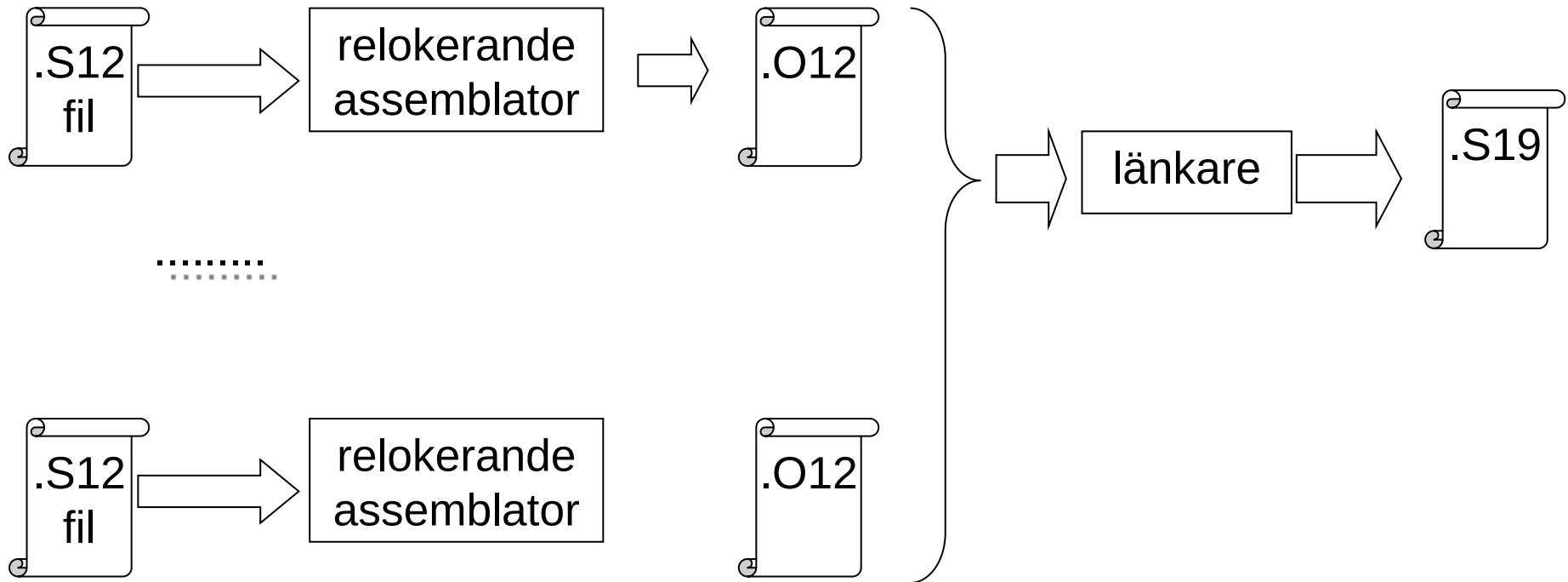
Absolut assemblering

All källtext assembleras samtidigt och alla referenser löses upp omedelbart.

Resultatet är en "bild" av program/minne färdig att överföras till måldatorn.

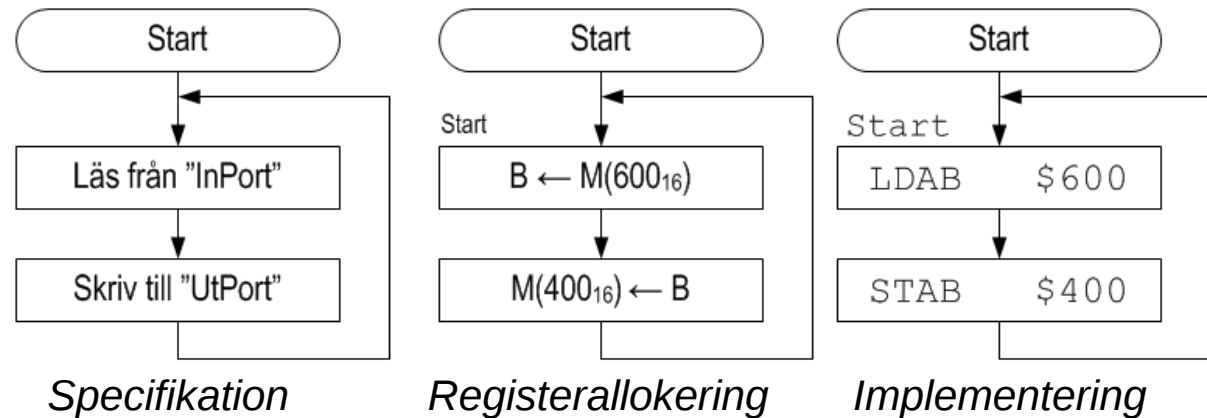
Relokerande assembler

Källtexter assembleras till ett "objektfilsformat" med symbolisk representation av adresser.

Vid "länkningen" ersätts den symboliska informationen med absoluta adresser

Assembler-programmets struktur; exempel


```

; Programmet läser från en inport och kopierar till en utport
InPort    EQU        $600
OutPort   EQU        $400
          ORG        $1000

Start:
          LDAB       InPort      ; Läs från inporten...
          STAB       OutPort     ; Skriv till utporten
          BRA        Start      ; Börja om...
  
```

Symbolfält, blankt eller kommentar	Instruktion (mnemonic) eller assembler-direktiv	Operand(er) till instruktion eller argument till direktiv	Eventuell kommentarstext
--	---	---	--------------------------

Fälten separeras med blanktecken, dvs "tabulatur" eller "mellanslag".

Assemblerspråkets element

ALLA textsträngar är "context"-beroende

"Mnemonic", ett ord som om det förekommer i instruktionsfältet tolkas som en assemblerinstruktion ur processorns instruktionsuppsättning. Mot varje sådan mnemonic svarar som regel EN maskininstruktion.

"Assemblerdirektiv" ("Pseudoinstruktion"), ett direktiv till assemblern.

Symboler, textsträng som börjar med bokstav eller _. Ska bara förekomma i symbol- eller operand- fälten

Direktiv och mnemonics är inte "reserverade" ord i vanlig bemärkelse utan kan till exempel också användas som symbolnamn

Ett (dåligt) exempel...

	ORG	\$1000
BRA	LDAA	ADDA
	ADDB	LDAA
	BRA	BRA
RMB	EQU	1
EQU	EQU	2
ADDA	EQU	EQU
LDAA	RMB	RMB

Syntaktiskt korrekt men
extremt svårläst på grund
utav illa valda
symbolnamn...

Ett bra exempel...

```
                ORG    $1000
main:           JSR    init
main_loop:     JSR    read
                JSR    ...
                ---
                BRA    main_loop

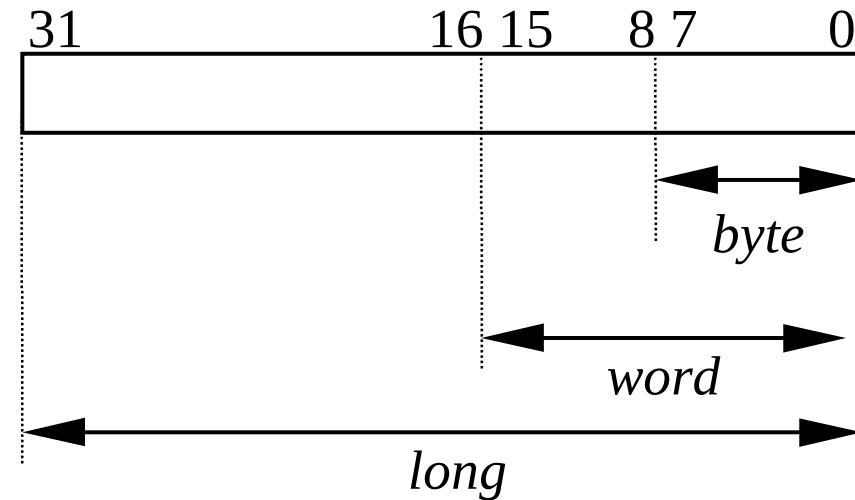
init:          ---
init_0:        RTS

read:          ---
read_loop:
read_exit:     RTS
```

Symbolnamnen väljs så att sammanblandning undviks. Undvik också generella symbolnamn som exempelvis LOOP

CPU12, ordlängder och datatyper

7	A	0	7	B	0	8-bitars ackumulatorer A och B					
15		D			0	eller					
15		X			0	Index register X					
15		Y			0	Index register Y					
15		SP			0	Stackpekare SP					
15		PC			0	Programräknare PC					
			S	X	H	I	N	Z	V	C	Statusregister CCR

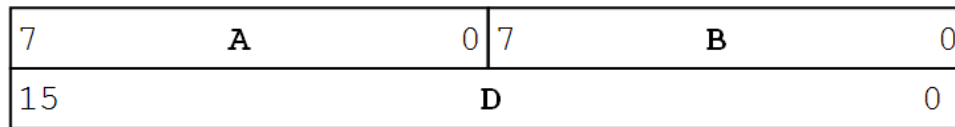


```

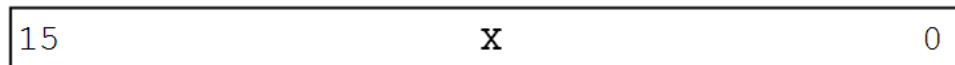
char    c;    /* 8-bitars datatyp, storlek byte */
short   s;    /* 16-bitars datatyp, storlek word */
long    l;    /* 32-bitars datatyp, storlek long */
int     i;    /* 16-bitars datatyp, storlek word */
  
```

Lämpliga arbetsregister för **short** och **int** är **D** och för **char** **B**
 32 bitars datatyper ryms ej i något enstaka CPU12-register.

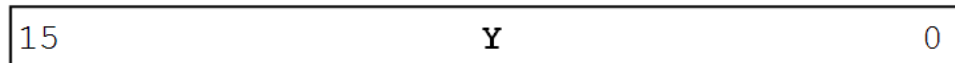
```
char *cptr;    /* pekar på 8-bitars datatyp */
short *sptr;   /* pekar på 16-bitars datatyp */
int *iptr;     /* pekar på 32-bitars datatyp */
```


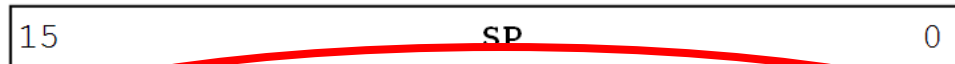
8-bitars ackumulatorer A och B

eller

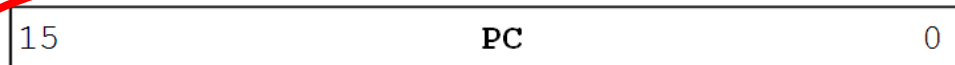
Index register X

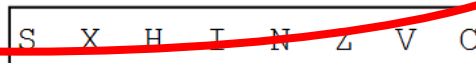
Index register Y

Stackpekare SP

Programräknare PC

Statusregister CCR

ALLA pekartyper
är 16 bitar
Lämpliga
arbetsregister är
X eller Y

Tilldelningar

Pseudo språk:

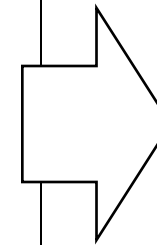
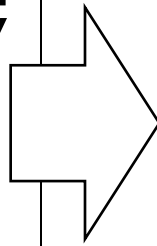
```
char  variable;
```

```
variable = 1;
```

```
.....
```

```
short variable
```

```
variable = 1;
```


Assemblerspråk:

kan kodas på flera olika sätt, exempelvis:

```
variable      RMB    1  
1) MOVB       #1,variable
```

```
2) LDAB       #1  
   STAB       variable
```

```
3) LDAA       #1  
   STAA       variable
```

```
.....
```

```
variable      RMB    2  
1) MOVW       #1,variable
```

```
2) LDD        #1  
   STD        variable
```

Addition av 8-bitars tal

Pseudo språk:

```
char  ca, cb, cc;
```

```
...
```

```
ca = cb + cc;
```

Assemblerspråk:

```
ca      RMB      1
```

```
cb      RMB      1
```

```
cc      RMB      1
```

```
...
```

```
LDAB    cb        ; operand 1
```

```
ADDB    cc        ; adderas
```

```
STAB    ca        ; skriv i minnet
```

Addition av 16-bitars tal

Assemblerspråk:

Pseudo språk:

```
short sa, sb, sc;
```

```
    ...  
sa = sb + sc;
```

```
sa    RMB    2  
sb    RMB    2  
sc    RMB    2
```

```
    ...  
LDD    sb      ; operand 1  
ADDD   sc      ; adderas  
STD    sa      ; skriv i minnet
```

Addition av 32-bitars tal

Assemblerspråk:

```
la      RMB    4
lb      RMB    4
lc      RMB    4
...
LDD     lb+2    ; minst signifikanta "word" av b
ADDD    lc+2    ; adderas till minst signifikanta "word" av c
STD     la+2    ; tilldela, minst signifikanta "word"
LDD     lb      ; mest signifikanta "word" av b
ADCB    lc+1    ; adderas till låg byte av mest signifikanta
           ; "word" av c
ADCA    lc      ; adderas till hög byte av mest signifikanta
           ; "word" av c
STD     la      ; tilldela, mest signifikanta "word"
```

Pseudo språk:
long la, lb, lc;
...
la = lb + lc;

Kodförbättringar, framför allt för *byte*-operationer

Pseudo språk:

```
char  ca, cb;
```

```
    . . .  
ca = ca + 1;
```

```
cb = cb - 1;
```

Assemblerspråk:

```
ca    RMB    1
```

```
cb    RMB    1
```

```
    . . .  
LDAB  ca
```

```
ADDB  #1
```

```
STAB  ca
```

eller

```
INC   ca
```

```
    . . .
```

```
DEC   cb
```

Registerspill

Delresultat kan sparas på stacken vid evaluering av uttryck där processorns register inte räcker till...

EXEMPEL

```
unsigned short int _a,_b,_c,_d;
```

Evaluera: $(_a * _b) + (_c * _d)$;

Lösning: För 16 bitars multiplikation använder vi EMUL-instruktionen. Denna förutsätter att operanderna finns i D respektive Y-registren.

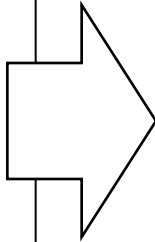
```
LDD    _a
LDY    _b
EMUL                    ; första parentesen evaluerad
PSHD                    ; placera delresultat på stacken
LDD    _c
LDY    _d
EMUL                    ; andra parentesen evaluerad
ADDD   0, SP            ; addera med första delresultatet
LEAS   2, SP            ; återställ stackpekaren
```

Efter instruktionssekvensen finns hela uttryckets värde i register D, stackpekaren har återställts till det värde den hade före instruktionssekvensen.

Permanenta och tillfälliga variabler

Pseudo språk:

```
char  gc;  
  
Sub_0  
{  
    char  lc;  
    lc = 5;  
}
```


Assemblerspråk:

```
_gc:   RMB    1  
  
Sub_0:  
    LEAS    -1, SP  
  
    LDAB    #5  
    STAB    0, SP  
  
    LEAS    1, SP  
    RTS
```

*I subrutinen refereras
variabeln **lc** som
0, SP.*

Som en direkt följd är variabeln **gc** "synlig" hela tiden, i hela programmet medan variabeln **lc** endast är synlig (existerar) i subrutinen "Sub_0".

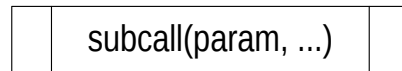
Flödesdiagram för programstrukturer

Inträde i och utträde ur subrutiner.

Inträde, typiskt med subrutinens namn och symbolisk representation av eventuella parametrar då sådana finns.

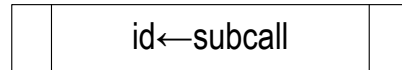
Utträde, ("RETUR") typiskt med angivande av returnvärde (rv) om sådant finns.

Subrutinanrop.

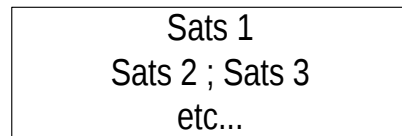
Med parametrar, symbolisk representation av eventuella aktuella parametrar som skickas med subrutinanropet.

Med returvärde, tilldelningsoperator placeras framför den anropade subrutinen.

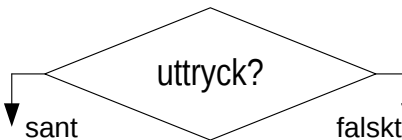
Engångsinitieringar.

Placeras typiskt i omedelbar anslutning till en inträdessymbol

Exekveringsblock.

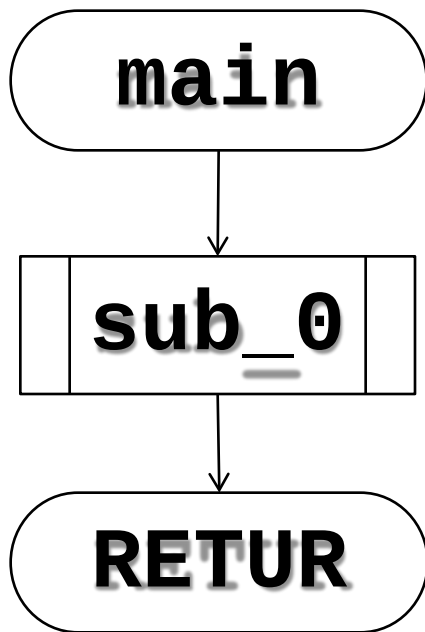
En eller flera satser som ordnats och exekveras sekvensiellt.

Villkorsblock.

Ett uttryck testas, utfallet kan vara sant eller falskt och exekveringsväg väljs därefter.

Programmering i assemblerspråk, programstrukturer

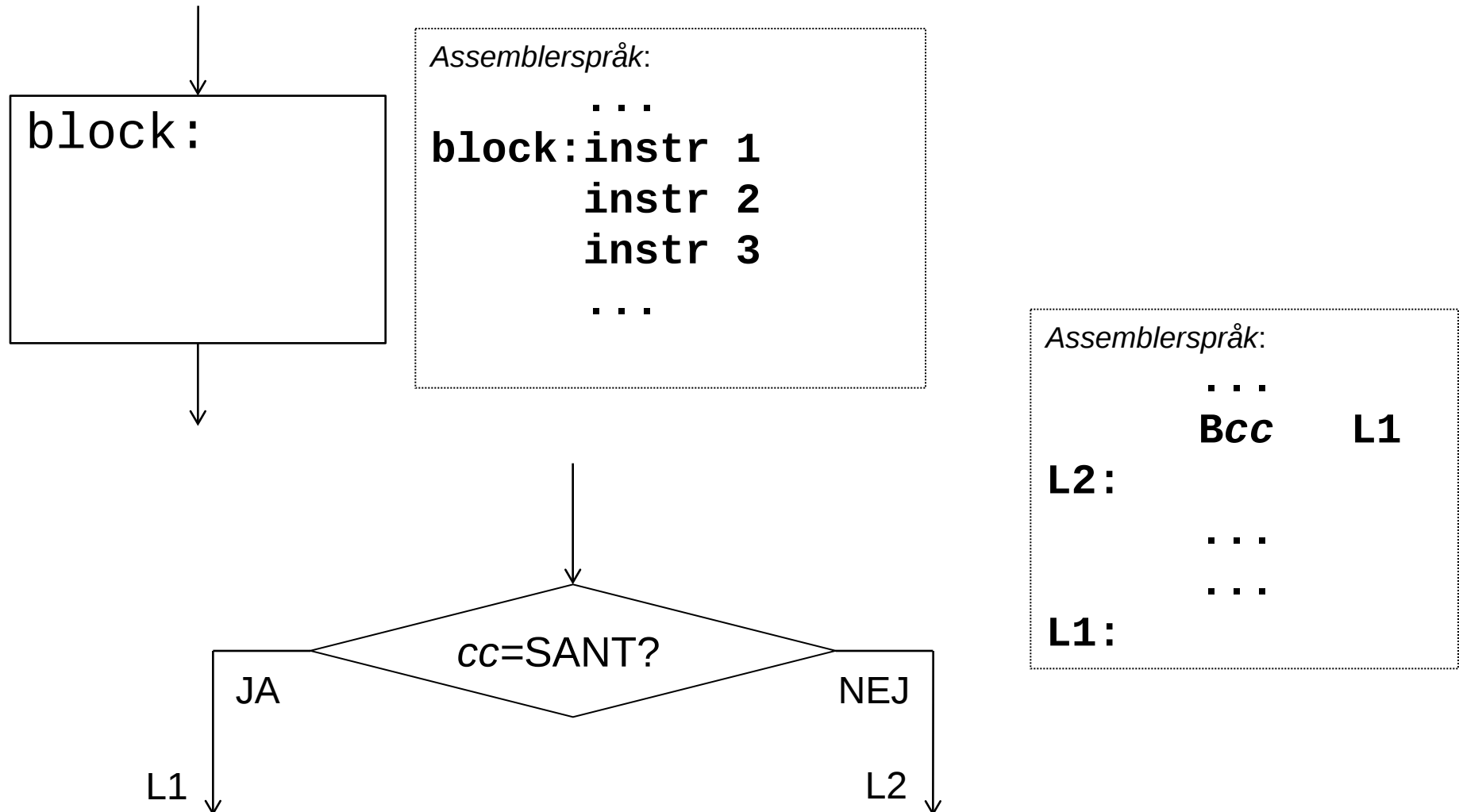
Pseudospråk:

```
main
{
    sub_0();
}
```

Assemblerspråk:

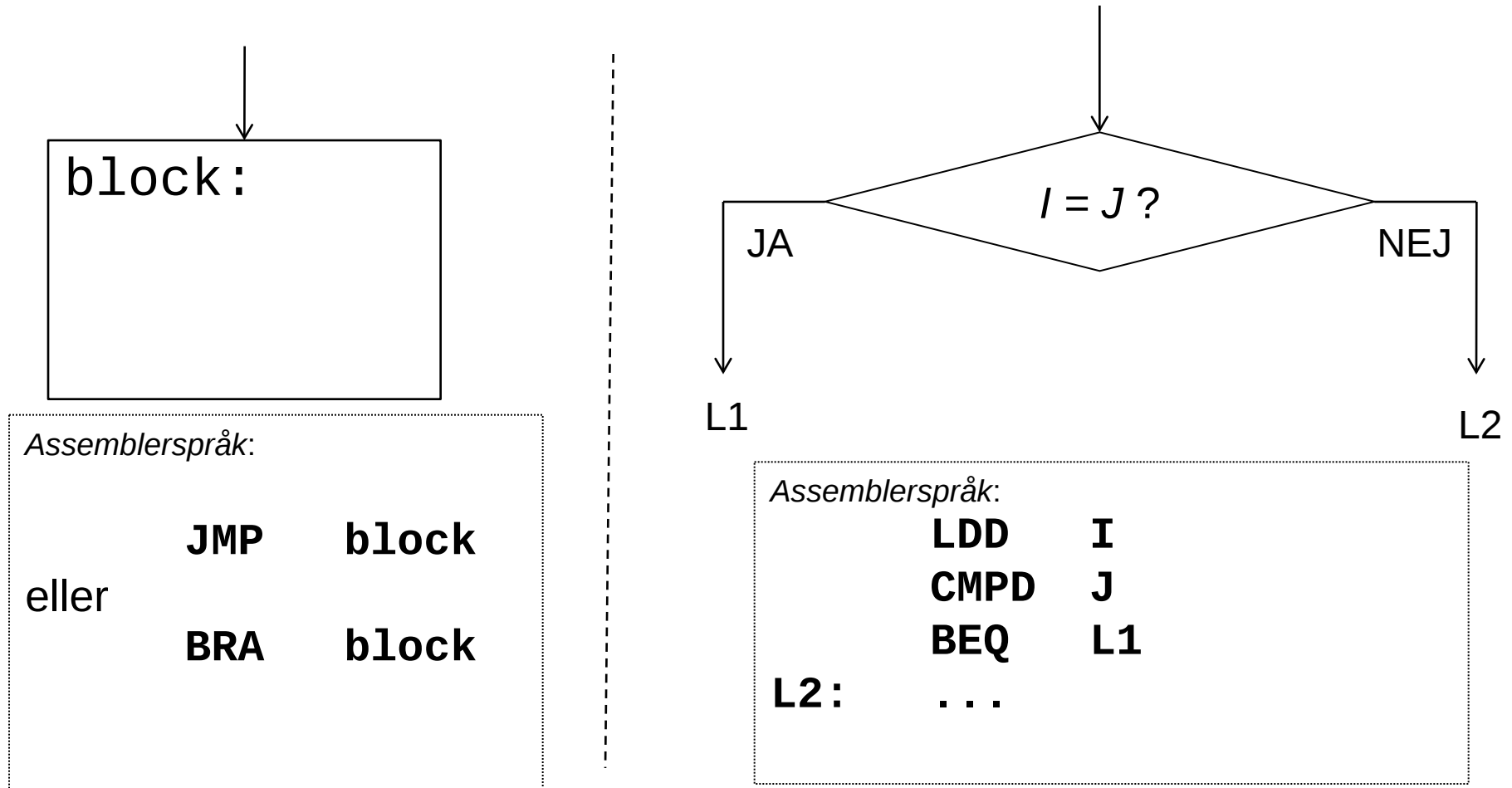
```
main:
    JSR    sub_0
    RTS
```

Sekvensiellt/villkorligt programflöde

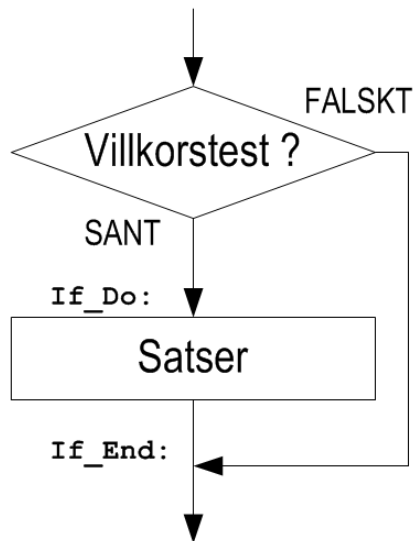
Programflödeskontroll

Ovillkorlig och villkorlig programflödesändring

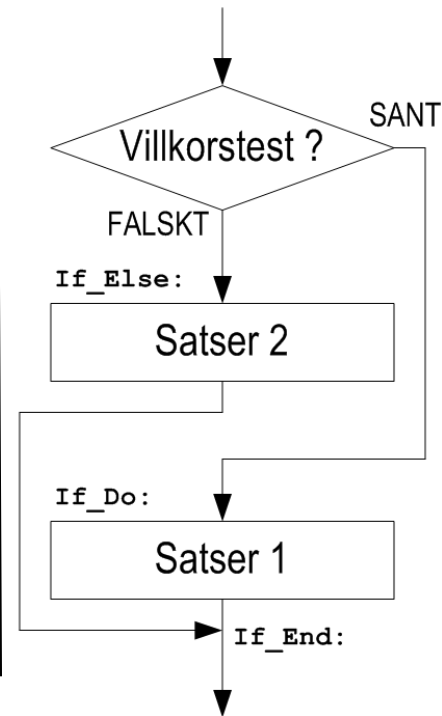

Kontrollstrukturer

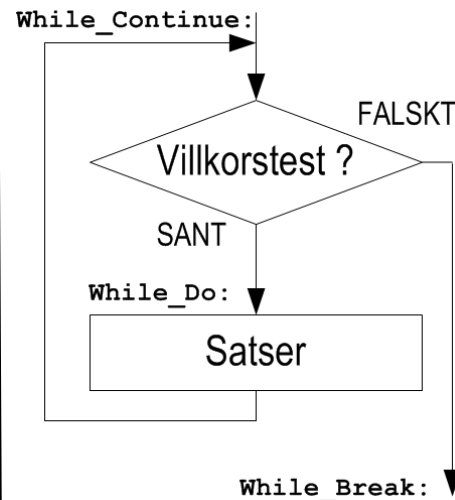
```
if( villkor )  
{  
    Satser  
}
```


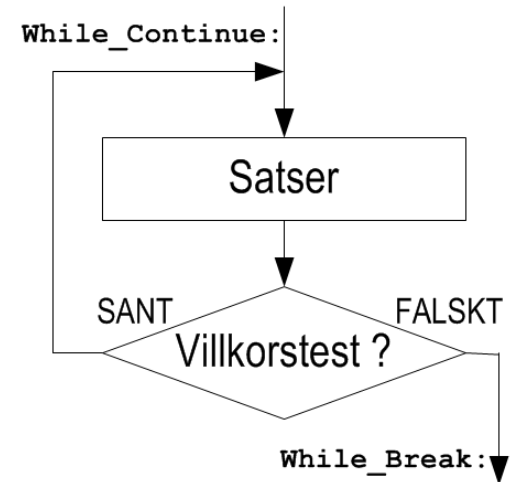
```
if( villkor ){  
    Satser1  
}else{  
    Satser2  
}
```


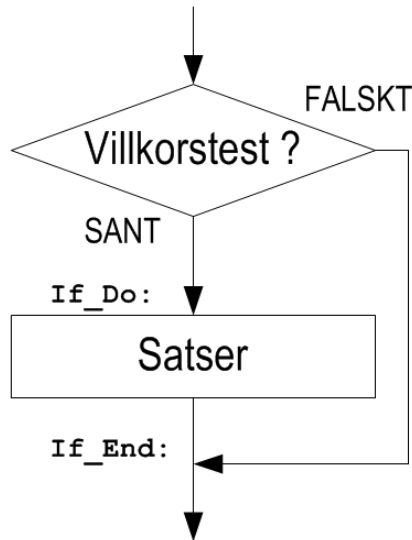
```
while( villkor )  
{  
    Satser  
}
```



```
do{  
    Satser  
} while( villkor );
```


If (...) {...}


```
if (DipSwitch != 0)
    HexDisp = Dipswitch;
```

"Rättfram" kodning:

```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400

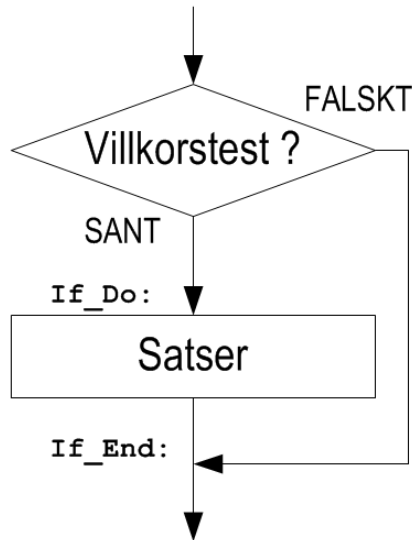
...
TST          DipSwitch
BNE        If_Do
BRA          If_End

If_Do:        LDAB    DipSwitch
              STAB    HexDisp

If_End:
```

BNE	"Hopp" om ICKE zero	Z=0
BEQ	"Hopp" om zero	Z=1

If (...) {...}


```
if (DipSwitch != 0)
    HexDisp = Dipswitch;
```

Användning av komplementärt villkor leder till bättre kodning:

```
DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400
```

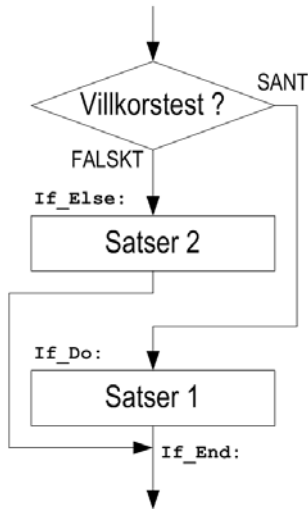
```
...
TST    DipSwitch
BEQ   If_End
```

```
If_Do:      LDAB    DipSwitch
            STAB    HexDisp
```

```
If_End:
```

BNE	“Hopp” om ICKE zero	Z=0
BEQ	“Hopp” om zero	Z=1

If (...) {...} else { ...}


```

if (DipSwitch >= 5)
    HexDisp = 1;
else
    HexDisp = 0;
  
```

```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400

...
LDAB    DipSwitch
...
CMPB    #5
BHS    If_Do
If_Else:  LDAB    #0
          STAB    HexDisp
          BRA     If_End

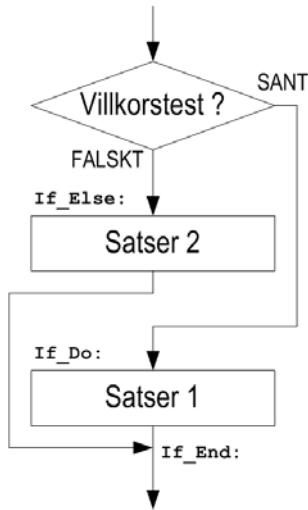
If_Do:    LDAB    #1
          STAB    HexDisp

If_End:   ...
  
```

Jämförelser av tal utan tecken

	Jämförelser av tal utan tecken	
BHS	Villkor: $R \geq M$	C=0
BLO	Villkor: $R < M$	C=1

If (...) {...} else { ...}


```

if (DipSwitch >= 5)
    HexDisp = 1;
else
    HexDisp = 0;
  
```

```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400

...
LDAB    DipSwitch
...
CMPB    #5
BLO    If_Else

If_Do:
LDAB    #1
STAB    HexDisp
BRA     If_End

If_Else:
LDAB    #0
STAB    HexDisp

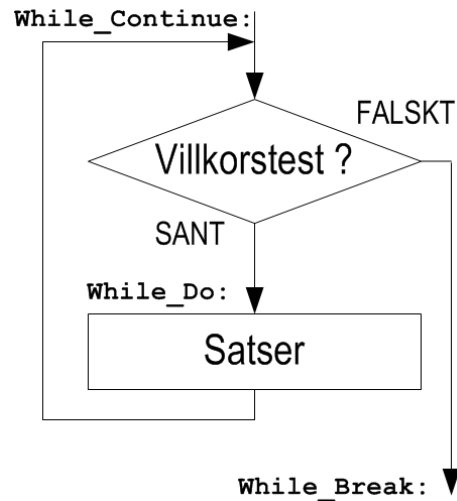
If_End:
...
  
```

Jämförelser av tal utan tecken

	Jämförelser av tal utan tecken	
BHS	Villkor: $R \geq M$	C=0
BLO	Villkor: $R < M$	C=1

while (...) {...}

Vid kodning av "while"-iteration används det komplementära villkoret


```

while (DipSwitch != 0)
    HexDisp = 1;
HexDisp = 0;
  
```

DipSwitch	EQU	\$600
HexDisp	EQU	\$400
...		

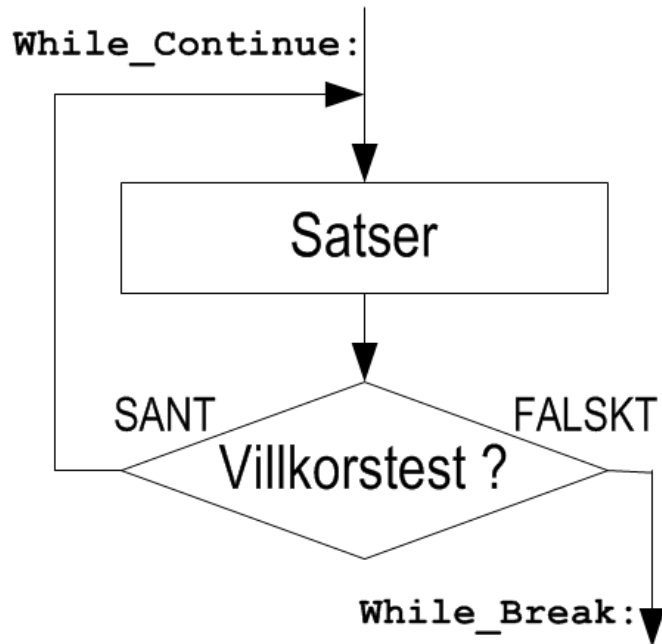

```

While_Continue:
    LDAB    DipSwitch
    CMPB    #0
    BEQ    While_Break
    LDAB    #1
    STAB    HexDisp
    BRA     While_Continue

While_Break:
    LDAB    #0
    STAB    HexDisp
  
```

do {...} while (...)

Vid kodning av "do-while"-iteration används uttryckets villkor


```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400
...
While_Continue:
                CLR    HexDisp
                ...
                LDAB   DipSwitch
                CMPB   #0
                BNE     While_Continue
While_Break:
                ...
  
```

```

do
{
    HexDisp = 0;
}while (DipSwitch != 0);
  
```

Sammanfattning, villkorlig programflödeskontroll

C-operator	Betydelse	Datatyp	Instruktion
==	Lika med	signed/unsigned	BEQ
!=	Skild från	signed/unsigned	BNE
<	Mindre än	signed	BLT
		unsigned	BCS
<=	Mindre än eller lika	signed	BLE
		unsigned	BLS
>	Större än	signed	BGT
		unsigned	BHI
>=	Större än eller lika	signed	BGE
		unsigned	BCC

Parameteröverföring till, och returvärden från subrutiner

Parametrar

- ❑ "In Line"
mycket ovanligt
- ❑ Via register
enkla datatyper, snabbt, effektivt och enkelt
- ❑ Via stacken
generellt

Returvärden

- ❑ Via register
för enkla datatyper som ryms i processorns register
- ❑ Via stacken
sammansatta datatyper (poster och fält)

Parameteröverföring "In Line"

EXEMPEL:

"In line" parameteröverföring,
värdet 10 ska överföras till en subrutin:

```
BSR    dummyfunc
FCB    10 ← "in line parameter"
...
```

dummyfunc:

```
    LDAB    [0, SP]        ; parameter->B
    LDX     0, SP          ; återhoppadress->X
    INX                     ; modifiera ..
    STX     0, SP          ; .. tillbaka till stack
    . . .
    . . .
    . . .
    RTS
```

Parameteröverföring via register

Antag att vi alltid använder register D, X (i denna ordning) för parametrar som skickas till subrutinen "Sub_0".
Då kan funktionsanropet

Sub_0(1a, 1b);

översätts till:

```
LDD    1a  
LDX    1b  
BSR    Sub_0
```

Då vi kodar subrutinen "Sub_0" vet vi (på grund av våra regler) att den första parametern finns i D, och den andra i X.

Metoden är enkel och ger bra prestanda men är begränsad i antal parametrar som kan överföras.

Tänkbar komplikation:

"Registerspill" i den anropade subrutinen?

Skapa "lokala variabler" – använd stacken
för temporär lagring

```
; Sub_0(1a,1b);
```

```
Sub_0:
```

```
; parametrar finns i register,  
; spara dessa på stacken (behöver registren)
```

```
STD    2,-SP    ;(Push D)
```

```
STX    2,-SP    ;(Push X)
```

```
----   här används registren
```

```
----   för andra syften
```

```
; återställ parametrar från stacken
```

```
LDD    2,SP
```

```
LDX    0,SP
```

```
---
```

```
---
```

```
LEAS   4,SP    ; återställ stackpekare
```

```
RTS
```

Låt oss anta att SP har värdet 3000 vid inträdet i subrutinen

Adress	Innehåll	SP före	SP efter
3000		◀	
2FFF	D.lsb		
2FFE	D.msb		
2FFD	X.lsb		
2FFC	X.msb		◀
2FFB			

Parameteröverföring via stacken

Antag att listan av parametrar som skickas till en subrutin behandlas från höger till vänster. Då kan funktionsanropet:

Sub_0(1a, 1b);

översätts till:

```
LDD    1b
PSHD   ; (STD  2, -SP)
LDD    1a
PSHD
BSR     Sub_0
LEAS    4, SP
```

Stackens utseende

Innehåll	Kommentar	Adressering via SP i subrutinen
1b.1sb	Parameter 1b	4, SP
1b.msb		
1a.1sb	Parameter 1a	2, SP
1a.msb		
PC.1sb	Återhoppadress, placeras här vid BSR	0, SP
PC.msb		

Sub_0:

```
    . .
    LDD    2, SP
; parameter 1a till register D
    . .
    LDD    4, SP
; parameter 1b till register D
    . .
```

Returvärden via register

Register väljs, beroende på returvärdets typ (storlek).

En regel (konvention) bestäms och följs därefter vid kodning av alla subrutiner

EXEMPEL:

Storlek	Benämning	C-typ	Register
8 bitar	byte	char	B
16 bitar	word	short int	D
32 bitar	long	long int	Y/D

Returvärden via stack

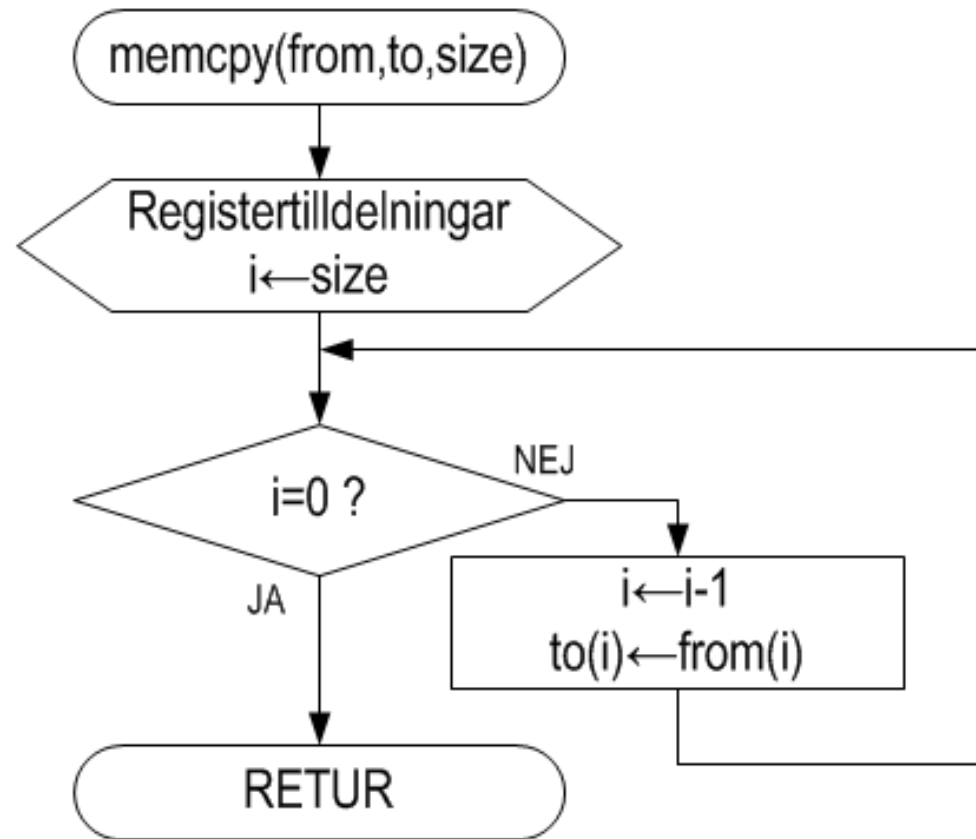
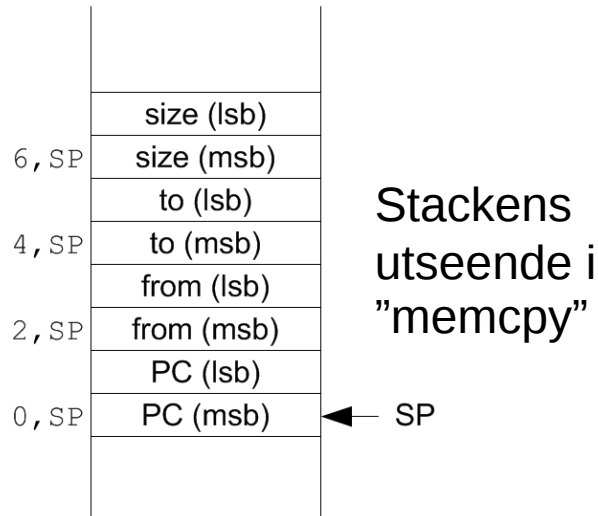
Krävs typiskt då en subrutin ska returnera en komplett post, eller ett helt fält. Detta är avsevärt mer komplicerat och det finns flera olika metoder.

Exempelvis kan den anropande subrutinen reservera utrymme på stacken och skicka en pekare till detta utrymme som en *icke synlig* parameter. gcc och xcc gör på detta vis men man måste alltid konsultera dokumentationen för den använda kompilatorn.

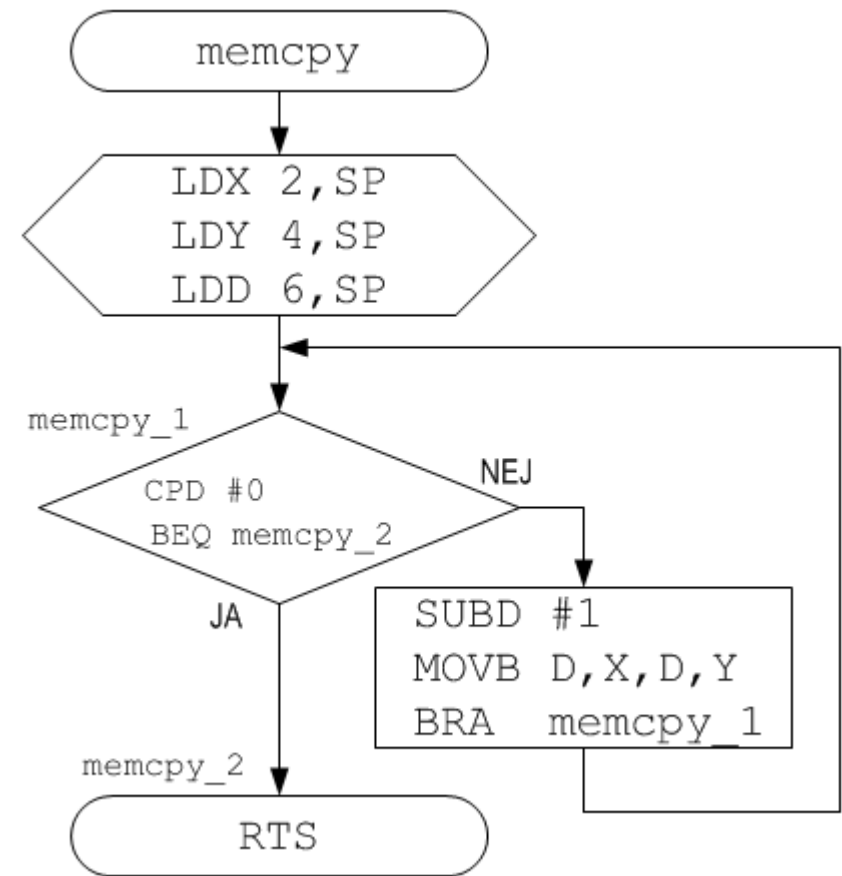
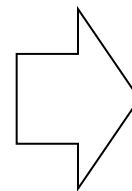
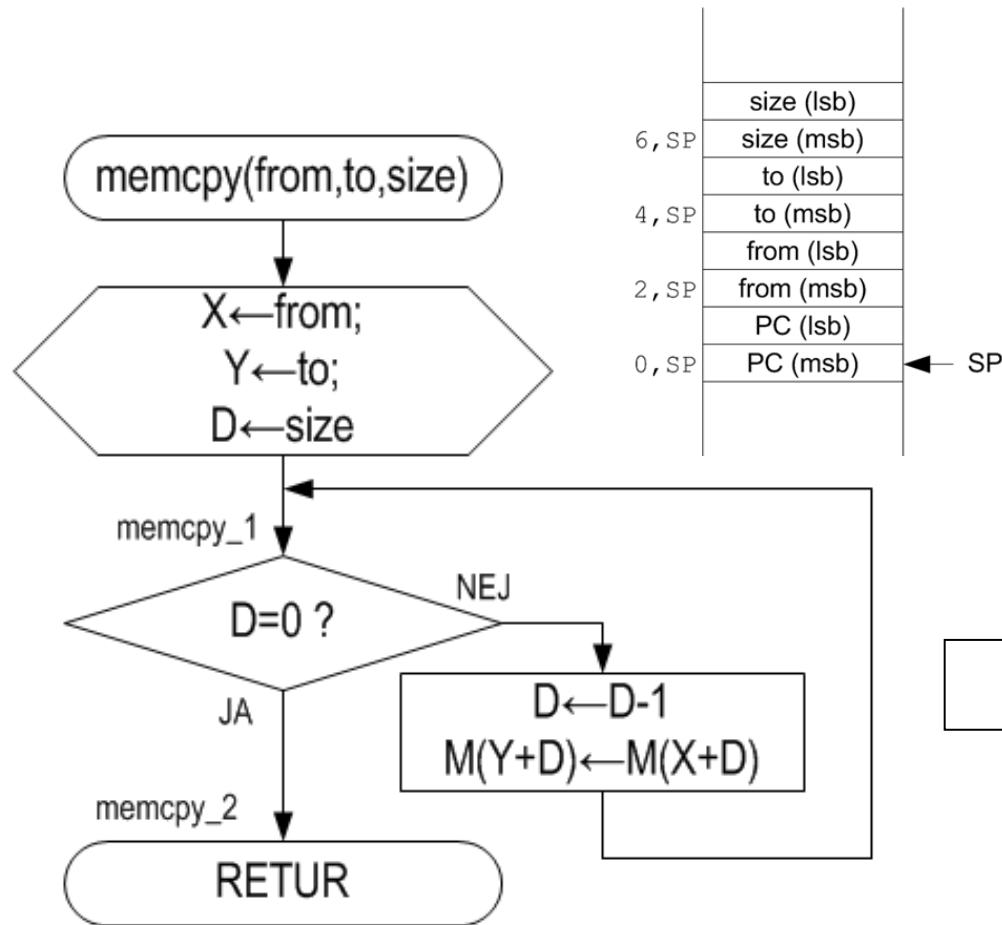
Kodningsexempel: subrutinen "memcpy(from , to, size)"

Exempel på anrop (formellt):

```
PUSH    size
PUSH    to
PUSH    from
JSR     memcpy
LEAS    6, SP
```


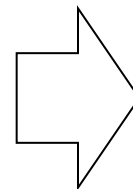
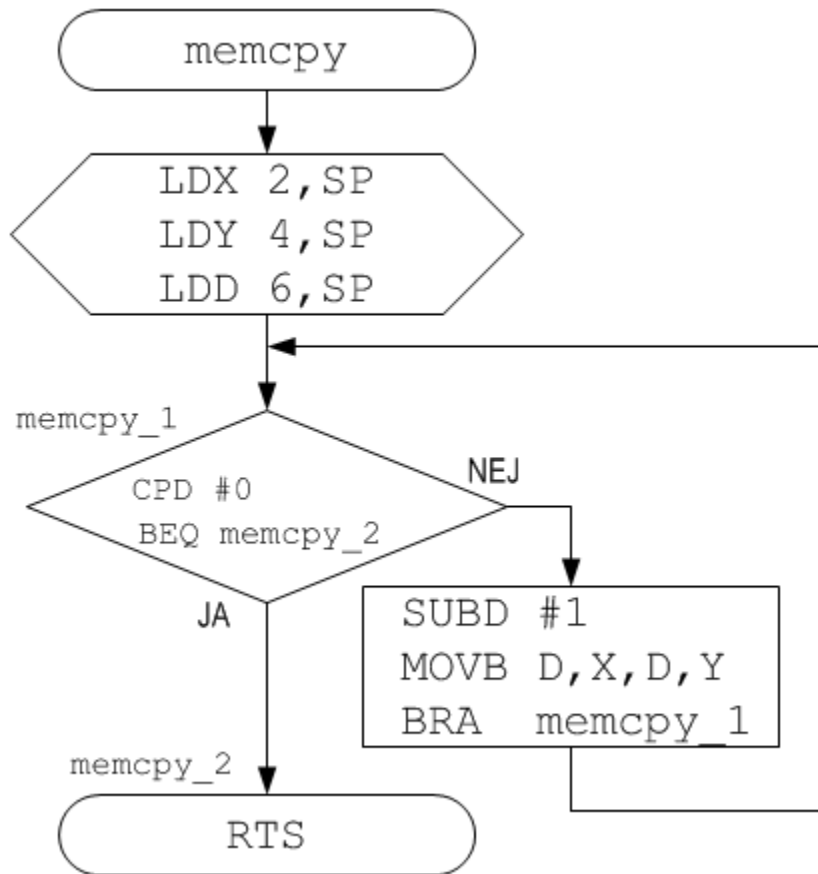
forts.”memcpy(from , to, size)”

Efter registerallokering...

Efter implementering...

forts."memcpy(from , to, size)"


```
memcpy.s12
;
;      memcpy.s12
;
memcpy: LDX      2, SP
        LDY      4, SP
        LDD      6, SP

memcpy_1: CPD      #0
        BEQ      memcpy_2

        SUBD     #1
        MOVB     D, X, D, Y
        BRA      memcpy_1

memcpy_2: RTS
```

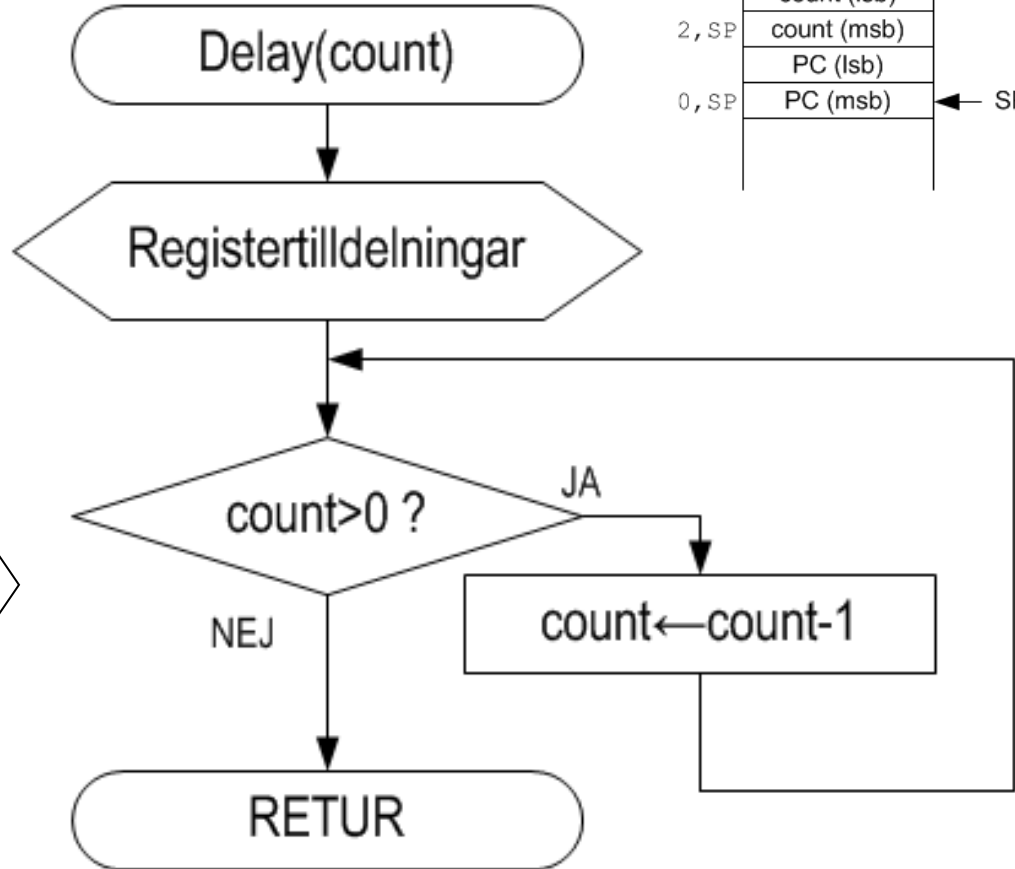
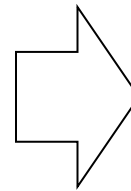
After linearisering...

Kodningsexempel, fördröjning: subrutinen "Delay(count)"

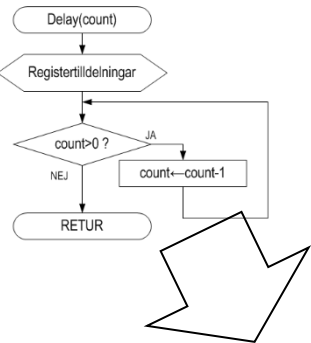
```
Delay( unsigned int count )  
{  
    while (count > 0)  
        count = count - 1;  
}
```

Exempel på anrop :

```
LDD    #8000  
PSHD  
JSR    Delay  
LEAS   2, SP
```

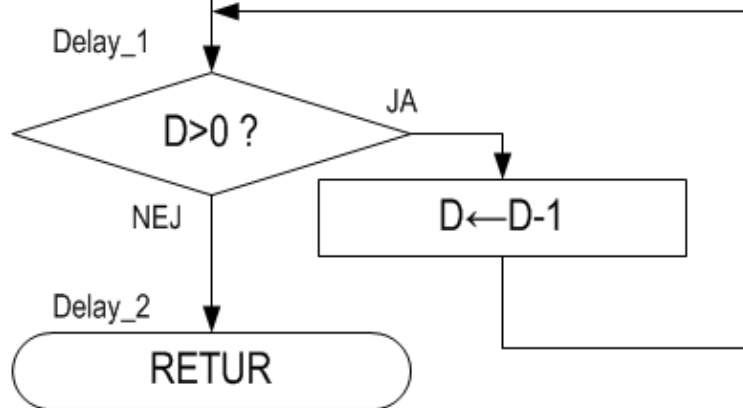

forts."Delay(count)"

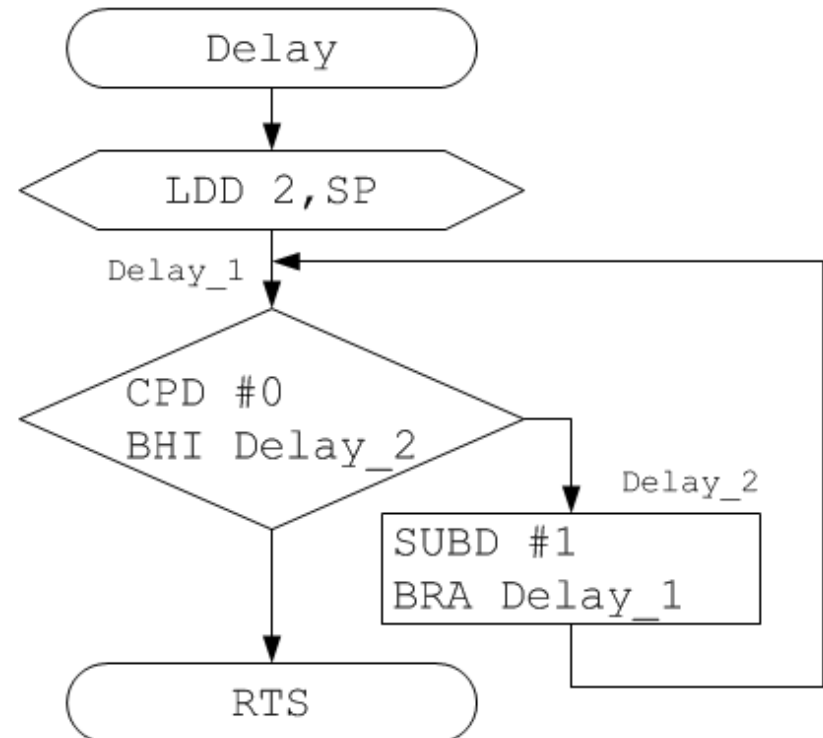
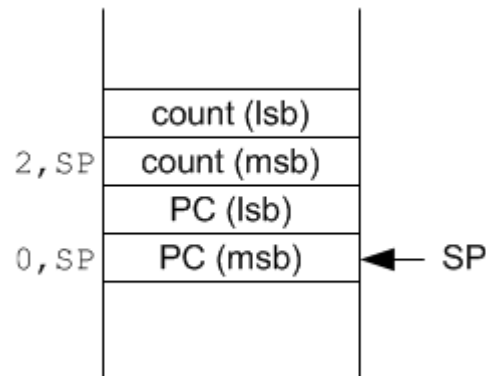

Delay(count)

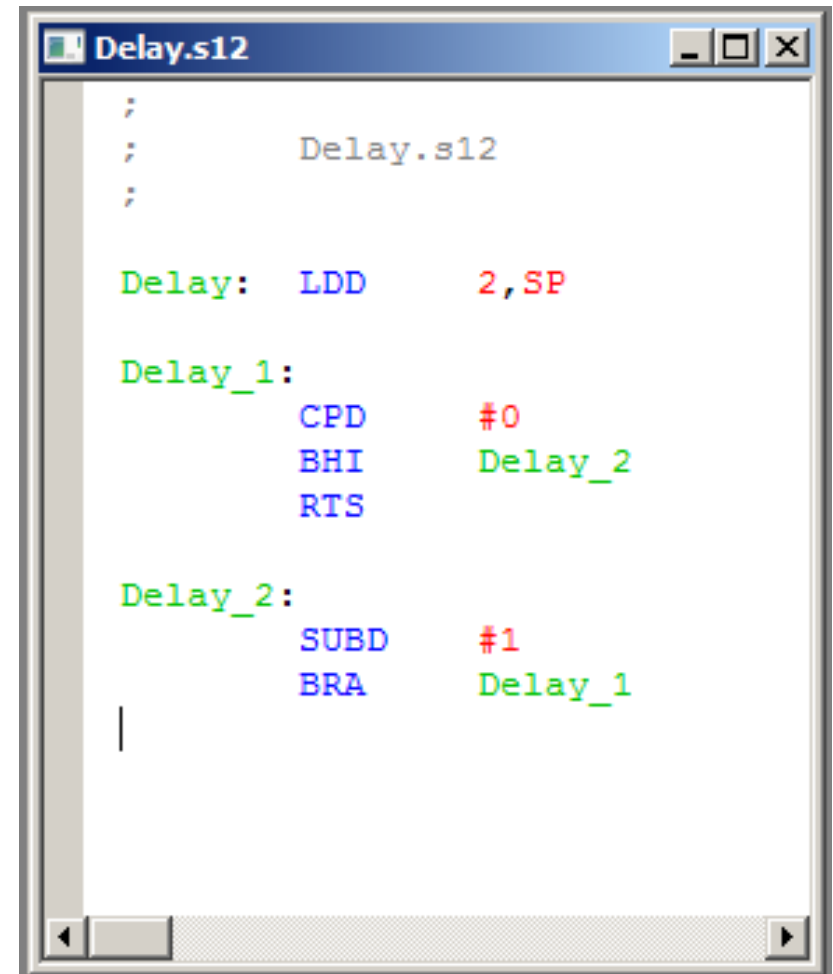
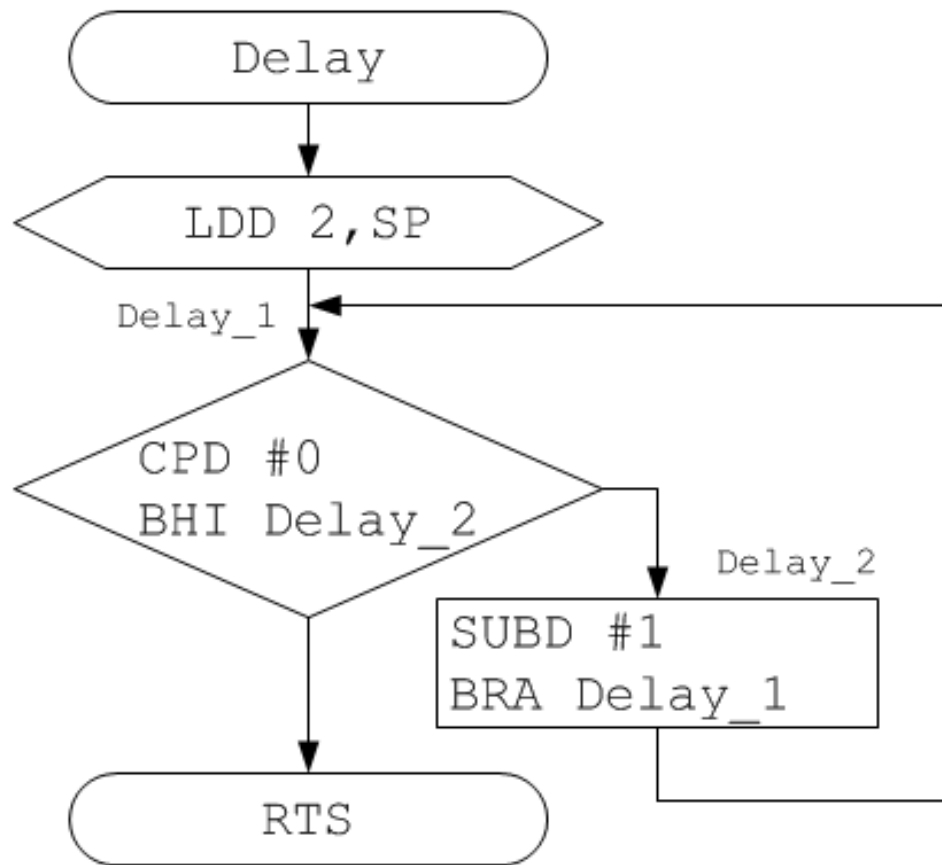
D ← count

	unsigned	BCC
>	signed	BGT
	unsigned	BHI
	signed	BGT

forts."Delay(count)"'


```
Delay.s12
;
;      Delay.s12
;
Delay:  LDD      2, SP
Delay_1: CPD      #0
        BHI      Delay_2
        RTS
Delay_2: SUBD     #1
        BRA      Delay_1
|
```

The screenshot shows the assembly code for the 'Delay.s12' routine. The code is written in a text editor window. It starts with a comment line '; Delay.s12'. The routine 'Delay' is defined with the instruction 'LDD 2, SP'. The loop 'Delay_1' contains the instructions 'CPD #0', 'BHI Delay_2', and 'RTS'. The loop body 'Delay_2' contains the instructions 'SUBD #1' and 'BRA Delay_1'. The code is color-coded: labels are green, instructions are blue, and constants/addresses are red.

ET ("execution time") statisk analys: Bestäm subrutinens fördröjning i realtid

```

Delay.s12
;
;      Delay.s12
;
Delay:  LDD      2,SP

Delay_1:
        CPD      #0
        BHI      Delay_2
        RTS

Delay_2:
        SUBD     #1
        BRA      Delay_1
  
```

instruktion	antal ggr.
LDD	1
CPD	count+1
BHI	count ("taken")
BHI	1 ("not taken")
SUBD	count
BRA	count
RTS	1

= LDD (1)
 + CPD (count+1)
 + BHI_T (count)
 + BHI_{NT} (1)
 + SUBD (count)
 + BRA (count)
 + RTS (1)
 = ?

Antal cykler

= LDD (1)
 + CPD (count+1)
 + BHI_T (count)
 + BHI_{NT} (1)
 + SUBD (count)
 + BRA (count)
 + RTS (1)
 = ?

Antalet cykler för respektive instruktion fås ur handboken

instruktion	# cykler
LDD n,SP	3
CPD #	2
SUBD #	2
BHI	3/1
RTS	5
BRA	3

Source Form	Address Mode	Object Code	Access Detail	
			HCS12	M68HC12
SUBD #opr16i	IMM	93 jj kk	PO	OP
SUBD opr8a	DIR	93 dd	RPf	RfP
SUBD opr16a	EXT	B3 hh ll	RPO	ROP
SUBD oprx0_xysp	IDX	A3 xb	RPf	RfP
SUBD oprx9_xysp	IDX1	A3 xb ff	RPO	RPO
SUBD oprx16_xysp	IDX2	A3 xb ee ff	fRPP	fRPP
SUBD [D,xysp]	[D,IDX]	A3 xb	fIRPff	fIRfP
SUBD [oprx16,xysp]	[IDX2]	A3 xb ee ff	fIPRPF	fIPRfP

Source Form	Address Mode	Object Code	Access Detail	
			HCS12	M68HC12
BHI rel8	REL	22 rr	PPP/P ⁽¹⁾	PPP/P ⁽¹⁾

1. PPP/P indicates this instruction takes three cycles to refill the instruction queue if the branch is taken and one program fetch cycle if the branch is not taken.

Source Form	Address Mode	Object Code	Access Detail	
			HCS12	M68HC12
RTS	INH	3D	UfPPP	UfPPP

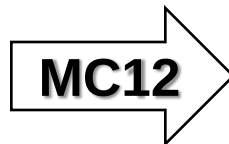
= (LDD)**3**(1)
 + (CPD)**2**(count+1)
 + (BHI_{taken})**3**(count)
 + (BHI_{not taken})**1**(1)
 + (SUBD)**2**(count)
 + (BRA)**3**(count)
 + (RTS)**5**(1)
 = **10×count+11**

Subrutinens exekveringstid:

$$ET(\text{"Delay"}) = (11 + 10 \times \text{count}) \times \text{cykeltid}$$

```
Delay( unsigned int count )  
{  
    while (count > 0)  
        count = count - 1;  
}
```

Vi kan nu bestämma minimala och maximala fördröjningar vid olika klockfrekvenser (cykeltider)

	Frekvens/ cykeltid	Min. ('count' = 0) 11 cykler	Max. ('count' = \$FFFF) 65535+11 cykler
	4 MHz/250 ns.	2,75 µs	164 ms
	8 MHz/125 ns.	1,375 µs	82 ms
	16 MHz/62,5 ns.	687,5 ns	41 ms
	25 MHz/40 ns.	440 ns	26 ms

MC12

Exempel: Bestäm 'count' för 10 ms fördröjning i ett MC12-system

 MC12	Frekvens/ cykeltid	Min. ('count' = 1) 11 cykler	Max. ('count' = \$FFFF) 65535+11 cykler
	8 MHz/125 ns.	1,375 μ s	82 ms

Lösning:

$$10 \text{ ms} = (11 + 10 \times \text{count}) \times 125 \text{ ns}$$

$$10 = (11 + 10 \times \text{count}) \times 125 \cdot 10^{-6}$$

$$(10 \times 10^6) / 125 = (11 + 10 \times \text{count})$$

$$((10^7 / 125) - 11) / 10 = \text{count}$$

$$\text{count} = 7998,9 \approx 8000$$

SI-enheter:

$$\text{ms} = \text{s} \times 10^{-3}$$

$$\text{ns} = \text{s} \times 10^{-9}$$

Uppskatta motsvarande fördröjning i ETERM/XCC simulatörn

... Tar c:a 10 sekunder